نظرمحمد مطمئن

۲۰۱۶/۰۱/۱۹

د سولې ځلور اړخيزې ناستې او لاسته راوړنې

د روان کال د جنوري پر ۱۱مه اسلام آباد کې د امريکا، چين، پاکستان او افغانستان د لوړپوړو چارواکو ترمنځ د افغانستان سولې اړوند ناسته وشوه. له ناستې وروسته د افغانستان له اړخه مشر مرکچي حکمت کرزي چې کابل کې کومې څرګندونې وکړې، هغه د سولې خلاف څرګندونې وې او له طالبانو يې يو ځل بيا وغوښتل چې يا خو دې د حکومت د سولې له پروګرام سره يو ځای او يا به ياد هيوادونه په ګډوه دوی ځپې، د حکومت د سولې پروګرام تر دې مهاله طالبانو څخه د تسليميدو غوښتنه کوي.

د جنوري پر ۱۸ مه نيټه د يادو ځلورو هيوادونو ترمنځ ناسته کابل کې وشوه، بيا هم د ناستې په پيل کې د هيواد د بهرنيو چارو وزير صلاح الدين رباني پر طالبانو ږغ وکړ چې وسلې پر ځمکه کيږدي او د حکومت د سولې پروګرام سره يو ځای شي چې په حقيقت کې بيا هم پر طالبانو د تسليميدو ږغ وو.

د دواړو ناستو له پيل څخه مخکې او د ناستو وروسته ډيری افغان سياستوالو په ټلويزوني بحثونو، مرکو او ليکنو کې دغه ناستې د سولې اړوند هيله منديې ونه ګڼلې، ډيری د نظر خاوندانو شک ښکاره کړ چې پاکستان د سولې اړوند رښتينی نه دی، دا ډول ځينو دا هم ويل چې افغان حکومت لا هم د سولې ښکاره تګلاره نه لري او د سولې له پاره ژمنتيا او اراده نه لري.

پر پاکستان بې باوري

په ټوله کې د پاکستان له خوا د افغانستان سولې اړوند هڅو باندې افغان ولس او افغان سياستوال بې باوره دي، يواځې لوړ پوړي دولتي چارواکي دي چې څرګندونې کوي چې پاکستان کولای شي طالبان د سولې مذاکراتو ميز ته په زور سره راکش کړي، او د دولت دننه بيا کڼ شمير داسي منځ پوړي چارواکي شته چې پر پاکستان شک کوي. حکومتي چارواکي ښايي ځکه د سولې هيلي پاکستان پورې وتړي، چې بله لار نه لري. دوی تيار نه دي چې له طالبانو سره مخامخ بې له کوم بهرني منځګړي د سولې او جګړې اړوند مسئلې مطرح کړي؛ ځکه دوی اصلاً د سولې پر مذاکراتو نه، پر تسليمی باور لري. هغه خام باور چې ينځلس کاله حکومت له کومې پايلې پرته وپاله!

د ځلور اړخيزو ناستو اړوند افغان سياستوالو او ډيپلوماټانو ليکنې وکړې، چې په دې ترڅ کې په اسلام آباد کې د پخواني افغان سفير ملا عبدالسلام ضعيف ليکنه هم يادولای شو، هغه ويره ښکاره کړې چې دغسې ناستې د سولې اړوند نه بلکې د جګړې د اوږديدو په موخه کيږي، او د جګړې پلانونه پکې طرحه کيږي، هغه په څرګند ډول د افغان حکومت پر ارادې له تيرو ۱۴ کلونو راهيسې د سولې اړوند شک ښکاره کړی دی.

د سياسي چارو کارپوه، احمد سعيدي چې پخوا په دې نظر وو چې پاکستان پر طالبانو نفوذ لري، د جنوري په لومړۍ اونۍ کې اسلام آباد کې د سولې خبرو اړوند کوم کانفرانس کې له پاکستاني چارواکو او سياستوالو سره تر کتنو وروسته اوس په دې نظر دی چې پاکستان د سولې په نوم امتياز غواړي چې د ډيورنډ کرښه او پوله د افغانستان له خوا په رسميت وپيژندل او دا ډول منځنۍ آسيا ته د ټرانسپورټ امتياز او د هند له نفوذ څخه د افغانستان خلاصون غوښتنې لري، سعيدي خو لا دا هم وايي چې پاکستاني چارواکي او سياستوال ادعا کوي چې ولسمشر اشرف غني د هغه د حکومت په پيل کې ورسره يادې غوښتنې يو ډول منلې دي. له پاکستانيانو سره د سعيدي خبرو او د نظر بدلون پامور دی. سعيدي هم اوس پر دې باور دی چې پاکستان پر طالبانو کنټرول نه لري .

افغانستان کې د امريکا پخوانی سفير خليلزاد هم د اسلام آباد ناسته د سولې اړوند نهيلي هڅې بللې دي.

سولې بهير او نوې پيښې

له ځلور اخيزه ناستو مخکې، وروسته او جريان کې ځينې داسې پيښې وشوې چې بې باوري يې زياتې کړې، په مزار شريف کې د هند پر قونسلګرۍ بريد، جلال آباد ښار کې د پاکستان پر قونسلګرۍ بريد، پيښور کې د افغان ډيپلوماټ پر کور بريد او په کراچۍ کې د پاکستان استخباراتو له خوا د ۴ افغان امنيتي کسانو نيول.

دا ډول د همدې ناستو په جريان کې کابل د بريدونو شاهد وو، کابل کې چې په سبا به ناسته کيږي په هغه شپه يې راکټي بريدونه وشول، ځينې راپورونه دي چې د ايټاليا سفارت هم د همدې بريدونو له امله زيانمن شوی، او د ناستې

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بنې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په خير و لولئ

ځخه يوه ورځ مخکې جلال آباد کې د يو قومي مشر په کور کې چې نور قومي مشران هم راټول شوي وو خونړۍ برید وشو، تر لس زيات افغان قومي مشران پکې ووژل شول.
د اسلام آباد ناستې وروسته د پاکستان (سرتاج عزيز اوس يوازې د بهرنيو چارو سلاکار دی) د بهرنيو چارو سلاکار، سرتاج عزيز چې د پاکستان له اړخه يې د پلاوي مشري کوله او د حکمت کرزي چې د افغانستان له اړخه يې د پلاوی مشري کوله د نظر ښکاره اختلاف وليدل شو، سرتاج عزيز وويل چې طالبانو اړوند بايد نظامي اقدامات يا نظامي عکس العمل ونه ښودل شي، برعکس حکمت کرزي وويل چې د طالبانو هره ډله که سولې ته اماده نه شي وبه ځپل شي.
دا ډول په اسلام آباد کې افغان سفير جانان موسی زي بيا وويل چې د داعش ډلې اړوند جنګيالي افغانستان ته د پاکستان له خاوري څخه را اوړي.
د جنوري پر ۱۸مه نيټه چې کابل کې څلوراړخيزه ناسته وه، د مشرانو جرګې مشر مسليمار وويل چې څوک سوله نه کوي هغوی بايد ووژل شي. هغه وويل چې له هغه چا سره سوله کوو چې سوله غواړي او څوک چې له موږ سره جګړه کوي هغوی بايد ووژل شي.
د افغان حکومت د سولې ټولې پروسې او شعارونه له تيرو ۱۵ کلونو تر دې مهاله د طالبانو د تسلېمدو اجنډا لري، هغه څه چې په تيرو کلونو کې يې نتيجه ورنه کړه او ممکن په راتلونکې کې هم د سولې تر نوم لاندي د طالبانو تسليميدل شوني نه وي.

طالب سره خبرې

تر څو چې طالبانو سره مخامخ خبري ونه شي د هغوی غوښتنې وانه وريدل شي او هغوی د جګړې يو اصلي لوری ونه منل شي د سولې خبرې ممکن کله هم نتيجه ورنه کړي، لا هم افغان حکومت طالبان د جګړې اړخ نه ګڼي او پرځای يې غواړي چې پاکستان د جګړې اړخ وښيي چې پاکستاني چارواکي دا کار د خپل هيواد پر تاوان ګڼي. افغان حکومت لا هم چمتو نه دی چې هغه حقايق ومني، چې نور يې د انکار پر ځای د اقرار وخت رسېدلی. امريکا چې د جګړې اصلي لوری دی، د افغانستان ځمکني حقايق يې ومنل، د پاکستان پر ځای يې د خپلو اسيرانو مشکل له طالب سره حل کړي؛ خو دا يوازې افغان حکومت دی چې خپلې خبرې ته اړم دی.
امريکا هم تر ډيره دا افغان حکومت خبرو ته غوږ ږدي او د حکومت ملاتړ کوي، دا ډول د جګړې د زياتوالي او اوږديدو خبر ورکوي، د اسلام آباد ناستې وروسته ولسمشر اوباما وويل چې افغانستان به په راتلونکې يوې لسيزې کې هم د تروريزم سره د جګړې ډګر وي، او ډيويډ پټريوس بيا وويل چې په افغانستان کې بايد د ناټو هوايي بمباري زياته شي، بل لور ته امريکايي او بريتانوي پوځيان عملاً د هلمند جګړه کې لګيا دي له طالبانو سره جګړه کوي، چې طالبانو ويلي چې د امريکايي عسکرو په جګړه کې بياځل ښکېلتيا به د سولې خبري ټکنۍ او منحرفي کړي.
د افغان حکومت د ننه لا هم د سولې اړوند يو نظر، موقف او تګلاره نه ليدل کيږي، د غني او عبدالله تر منځ لا هم د واک پر سر نانډرۍ پای ته نه دي رسيدلي، د ولسمشر لومړی مرستيال دوستم له تيرو دوو مياشتو راهيسي په رسنيو او مهمو دولتي مجالسو کې نه دی ليدل شوی، ويل کيږي له غني څخه د واک پر سر ماڼيجن دی.
په تيرو لسو کلونو کې بېلابېل دغسي يو اړخيزې ناستې شوې او ځينې وختونه له اوسنۍ څلور اړخيزو ناستو هم قوي ناستې شوې، ولي ستونزه دا ده چې د جګړې يو مهم لوري هر ځل په لوی لاس له دغسي ناستو څخه محروم ساتل شوی، تر څو چې د جګړي د ښکېلو لوريو غوښتنې او انديښنې وانه وريدل شي، دغه ډول ناستې يواځې د ملتونو د اذهانو مغشوش کول او مصروف ساتل دي.
امريکا هغه هيواد دی چې د يو لوی ايتلاف په جوړولو سره يې پر افغانستان حمله وکړه، افغان حکومت د همدې امريکا په زور پر افغان ولس تپل شوی او پاکستان د امريکا له خوا پر افغانستان د حملې پرمهال يو له لومړنيو متحدينو د امريکا څخه دی چې د امريکا تر څنګ ودريدی، د امريکا په واک کې يې خپل هوايي ډګرونه ورکړل او امريکايي الوتکو د پاکستان له خاوري الوت کاو پر طالبانو يې بمبارد کاوو.

منځګړي که د جګړې لوری؟

درې واړه هيوادونه (امريکا، پاکستان او افغانستان) د جګړې يو لوري ګڼلای شو، چين هيواد سمه ده چې تر دې مهاله يو ډول ځان ناپېيلی ګڼي ولي د پاکستان ګټې بيا چين ته تر افغانستان او طالب ډيرې مهمې او لومړيتوب لري، نو بيا ويلای شو چې که د سولې اړوند کومه طرحه د يادو هيوادونو په شتون کې جوړيږي هغه به د طالبانو پر زيان، د افغان حکومت په ګټه او پاکستان ته به زيات امتيازات پکې منل کيږي، ځکه امريکا او چين دواړه له پاکستان سره نږدې ملګرتيا لري او غواړي پاکستان په سېمه کې سياسي نفوذ ولري افغانستان يې د نفوذ تر ساحې لاندي وي.

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړيکه ټينګه کړئ maqalat@afghan-german.de
يادونه: دليکنې د ليکنيزې بڼې پازوالي د ليکوال په غاړه ده ، هيله من يو خپله ليکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولـئ

که موږ د سولې په نوم بلې جګړې ته ننوځو، امریکا، چین او افغان حکومت د پاکستان غوښتنې مني او د ډیورنډ پر سر معامله کیږی، دا که یواځې افغان حکومت یې ورسره ومني او یا ممکن د فشار له کبله پر طالبانو هم دا شرط منل کیږي، پرته له شکه یوې نوې او اوږدې جګړې ته ننوځو، افغان ولس به د افغان حکومت او پاکستان پر ضد دریځ نیسي او بیا به هم افغانان د سیاستوالو د خامو پریکړو قرباني کیږي، په ټوله کې د سولې په نوم بله جګړه پیلیږي.
د ولسمشر غني پر اراده ځکه شک دي چې پاکستان او غني دواړه د امریکا د لاربښوونو سره سم پر مخ ځي، دواړه هیوادونه د امریکا له خوښې او غوښتنې پرته د افغانستان سولې اړوند خپلواکه پریکړه نه شي کولای، له همدې امله په کار ده د طالبانو ځینې ستونزمني خبرې مخامخ له امریکا سره مطرح او بحث پرې وشي.

د حکومت نه ژمنتیا

د بهرنیو چارو پخوانی وزیر مولوي وکیل احمد متوکل وایي چې د ولسمشریزو انتخاباتو مخکې مې له اشرف غني څخه پوښتنه وکړه چې غواړي ډیري پیسې له جنګ سره ولرې او یا فقر او نیستي له سولې سره ولرې، هدف داچې که پیسي غواړي چې ولري نو نړیوالو سره به معامله کوې او جګړې ته به دوام ورکوې، خو که امنیتي تړون لاسلیک نه کړي نو پیسې به نه وی ولې سوله بیخې ممکن ده، د غني ځواب دا وو چې جنګ له پیسو سره، یعني سوله یې نفي کړه!
د پاکستان له خوا د سولې پخوانۍ تجربه لا هم افغانان یاد کې لري، کله چې یې د پخوانیو مجاهدینو د ځینو ګوندونو د خوښې خلاف په جینوا کې د هغوی په استازیتوب له روسانو سره معامله وکړه، هغه وخت کې هم څلور اړخیزه ناسته وه، امریکا، پاکستان، افغانستان او پخوانی شوروي اتحاد، اوس پاکستان ورته هڅې په دومره توپیر سره کوي چې داخل د پخواني شوروي اتحاد پر ځای چین د خبرو میز کې ونډه لري. د پاکستان دهغه وخت د حرص او امریکا د ناسمو تګلارو له امله ده چې دا دي ۲۷ نور کلونه موږ په جګړه کې بوخت یو، او تر دې چې امریکا او ګڼ شمیر نور اروپایي هیوادونه هم افغان جګړه کې ښکېل، او نن د خپلو ماتو او تیروتنو جبران نه شي کولای.
چین ته په کار ده چې د افغانانو باور له لاسه ورنه کړي، او که افغانان پر دې پوه شول چې چین د پاکستان اړخ نیسي او پاکستان ته امتیازات ورکولو کې له امریکا او افغان حکومت سره یوه خوله دی، پرته له شکه افغان ولس به پر چین هم داسې بې باوره شي لکه پر پاکستان چې بې باوره دی، او افغانانو بې باوري له منځ وړل به بیا چین ته اسانه هم نه وي، داچې چین غواړي په سیمه کې اقتصادي پروژې پیل او چین پکې مهم رول ولري، نو چین ته په کار ده چې د سولې خبرو کې خپل ناپیلتوب وساتي او جګړې ښکېل اړخونو ته په یوه سترګه وګوري.

د ربښتینو هڅو اړتیا

امریکا لا هم کولای شي چې د افغانستان جګړه په پوره مسؤلیت سره پای ته ورسوي، داچې د افغان حکومت ننګه پریږدي، او د سولې ربښتیني خبرې پیل او د افغانستان د مسئلې اساسي حل ته ژمن شي، نه داچې د سولې په نوم موږ له ګاونډیو هیوادونو سره جګړې ته ټیل وهي او یا د افغانانو ترمنځ د شخړو زیاتولو هڅې رواني وساتي او غواړي افغانان په خپل منځ کې د نهو نورو کلونو له پاره وجنګیږي.
امید دی چې امریکا هم نور خپل امریکایي ملت د سولې دروغجنې پروسې اړوند ونه غولوي، افغان حکومت هم د افغان ولس مظلومیت ته په کتلو سره نور دغه ملت د سولې په بېلابېلو دروغجنو ژمنو مصروف ونه ساتي او پاکستان هم د افغانستان له جګړې څخه د امتیاز تر لاسه کولو له هوډ څخه تیر او په ګډه یاد هیوادونه او زموږ نور ګاونډي، سیمه ییز او نړیوال شریکان په افغانستان کې د ربښتیني او تلپاتې سولې اړوند هڅې په شریکه وکړي، تر څو د افغان ولس له کور څخه د اوږدې جګړې ټغر ټول شي.

پای

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ